

اسلام کی روشنی

معارف : « دینی برہان ، حیات برہان » دور .

ییل ۱ - صائی ۱۳۰ ۷ رمضان ۱۳۳۲
۱۷ تموز ۱۳۳۰
جلد ۲
مدیری : حلیم ثابت

اسلام عوامی

جدہ :

انگریز قونسلو-نک رابوری — جدہ دہ کی انکلیز قونسلو-نک حجاز حقندہ کی رابوری اخیراً ہندستان غرتہ لرنیدہ درج اولتشد۔ کچن سنہ طرفندہ حجاز کیدن ہندستان حاجیلرنک ہدی ۱۳،۱۰۱ کوسٹلش و مکہ دہ کی صولرک تمیز ارلامندن طولانی مرستہ حجاجک مختلف علتلرہ دوچار اولدیغنی درمیان ایدیلشد۔

مسقط :

آ-اسرائلک — م.قطہ تابع معاول قصبہ-ندہ اقامت ایدن تجاردن شیخ سلیمان بن ناصر تزدندہ مسقط حاکمک برچوق اموال و نقودی بولندیغنی طویان قبائل مخالفہ مو الیہ مراجعتہ حاکمک نقودی طلب ایتلردی . شیخ بوکامانعت کوستردیکندن عاصیلرک، اوزرینہ عجوم ایتلرینہ سبیت ویرمیشدی . عجوم نتیجہ-ندہ شیخ اذلاف و بالجلہ اموالی غصب و غارت ایدلشد۔

مصر :

سنوسی بہ اہمیرہ ویرلسی — مدینہ منورہ زیارتی ایچون یولہ چیتوب قاعریہ کلن سنوسی حضرتلرینہ ایتالیاک مصر جنرال قونلوسی طرفندن برطاقم عدا یا کوندلش ایدہدہ ، سنوسی حضرتلری مذکور شیلری قبول ایتلرک رد ایتلشد۔

طرابلس غرب :

دوہ صانونہ آلمسی — ایتالیا حکومتی طرابلسدہ قوللانیامق اوزرہ بحر احمر سواحلتندن کلی مقدارہ دوہلر صانون آلوب مصر طریقہ ، دوہلری کوندلرکہ تثبت ایتلش و وہلرک مصر حدودندن مرورینہ دائر حکومتدن مساعدہ طلب ایتلشد۔ مذکور دوہلرک سنوسیلرہ قارشو وقوع یولہ جق میاجاندہ استعمال ایدیلہ جکی سویلا مکہ در . عجا مصر حکومتی مساعدہ ایتدی ؟

صومال :

مزلک اوزرینہ — عدن جوارندہ یولتان صومالی اراضی-ندہ متفقد (ملا) نک

برمدتنبرو انکلیز لک علیهنده بولنوب ، ضابطلریله عسکرلریله خسارات کلیه ایران
ایتمکده بولوندیغندن ملا اوزریته انکلیزلر طرفندن برقوة عسکریه تک سوقی تصور
بولنک ایچون مصرین برچوق دودلر تدارک ایدلشدر . حضرت الله تبارک و تعالیٰ یاردیمچیسی
اولسون .

قققاسیه :

عالی بر مدرس — بوتون قققاسیه مامانلری تک اوتهدن برو پرورده ایتدکاری
بر آرزوی عالی نهایت ساحة وجوده چیتمق اوزره بولونیور . قققاسیه اسلاملری بوندن
صوکره یتیشه جک : لملای اسلامک غایت مکمل بر صورتده حائز معلومات اولسی و علوم
شرعیه قدر علوم جدیدهدن دخی خبردار بولنسی ایچون مکمل بر مدرسه عالییه وجوده
کلمنی تکی ایدوب طور مقده ایدیلر . قققاسیه اسلاملری تک بوتننسی ایلک دفعه نظر
اعتباره آلان (ققلس) ولایخی شیعه مذهبی مجلسی ایله ققلس اوقافنی اداره ایتکده
اولان قومیسون اولشدر . بویکی هیئت مذکور تشبث ایله بر سنهدن بری مشغول
اولوب حائز اهلیت و صلاحیت ذواتک جمی و مدرسه متصوره ایچون بر نظامنامه ترتیبی
و مدرسه تک اون سنه لک پروگرامک تنظیم هیئت مذکور تک جهاء مساعیستدن بولمشدر .
بومسای نتیجه سنده حاضر بولان نظامنامه و پروگرام حکومتک نظر تصدیقنه وضع ایلک
اوزره اداره شرعیه هیئت تسلیم ایدلشدر . هیئت مذکور دخی حائز صلاحیت و اهل
خبره فی جمع ایله مذکور نظامنامه و پروگرامی تدقیق ایتدیرمکه قرار ویرمش و بولک
ایچون بر قومیسون تشکیل ایتلشدر مشهور حقوق شناسان و جماعت خاندلرندن علی مردان
بک طوبیجیاشف دخی کندیلکندن بومدرسه ایچون بر نظامنامه و پروگرام تنظیم ایدوب
مذکور قومیسون حواله ایلشدر . قومیسون مذکور ایکی لایحه فی تدقیق ایتدکدن
صوکره هرایکینی ده عیناً قبول ایتیرک ایکی تک تعدیل صورتیه آریجه بر لایحه ترتیب
ایدوب برای تصدیق اداره شرعیه به تقدیم ایلشدر . قومیسون بولایحه سنده مکمل
بر مدرسه عالی تک تأسیسی زیاده سیله التزام ایلش و کوندن کونه علمانک تناقص ایلدیکنی
ویو حالک دوامی اسلاملر ایچون بک فنا نتیجه لره منجر اوله جفتی علاوه ایلشدر . ذاتا
قققاسیه شیخ الاسلامغه تابع اولق اوزره ۱۸۴۷ تاریخده آتی منفلی بر مکتب عالی
تأسیس ایلش ایسه ده بعض اسبابدن طولانی مکتب مذکور شیمدی به قدر معطل بر
حاله قالشیدی .

قومیسونک موجود لایحه سنده موجود مکتب مذکورک ایکی قسمه آریلوب دیرت
صنندن عبارت اولان برنجی قسمک اعدادیه اولسی ویش صنفدن عبارت بولنه جق
ایکنجی قسمک عالی مکتب دینی بولنسی تکلیف ایدلشدر .

مدرسه تک سنوی متعارفی ۱۷۰۰۰ روبله اوله جقتور . مدرسه ، وقتیه (شاه
عباس) مسجدی ایچون اشترا ایلش اولان عرصه ده انشا ایدیله جک و متعارفی انشاییسی

۴۵۰۰۰ روبلەيە بالغ اولەجقدور. مدرستەنك آيروجە بريتاقخانا ويمكخانهسى دە بولنەجقدور. مدرستەدە علوم دىنيەدن ماعدا بالچاھ قىنون وعلوم جديده وروس لسانى تدرىس ايدىلەجكدور. مدرستەنى اكىمال ايدىنلرە (آخوندلىق) و (اماملىق) شهادتنامەسى اعطا ايدىلەجكدور. مدرستەنك آشاغى مىغلرندىن نىئات ايدىنلرە، درجەسەنە كورە مؤذنىلك وابتدائىيە معلملىكى شهادتنامەسى ويرىلەجكدور. مدرستەنك ادارهسى قىفقاسيە چار وكالتى و مەصارف مديرى طرفىدن تەيىن ايدىلەجك نازىرك تحت نظارتە ويرىلەجكدور. حضرت الله قىفقاسيالى قارودە شلرەمىزى موفقى بالخير ايلدون

اسلام بانقەسى — قىفقاسيەدە اسلام بانقەلىرى واردور. بو بانقەلردىن بىرى (كنجە) دەكى اعتبار متقابل بانقەسىدر. بانقە حصەدارلىرىنك بوسەنەكى اجتماعندە دوكتور حسن بك آقايف رئيس ونصيب بك يوسف بكوف كاتب انتخاب ايدىلەرك كچن سنەنك حساباتى تەدقيق ايدىلىش وبانقەنك ۱۹۱۳ سنەسى ايتداسندە ۱۸۲,۷۵۰ روبلە پارسەسى و ۸۹۱ اعضاسى بولدىنى وبرسە طرفىندە بانقەيە ۳۲,۳۹۰ روبلە آچقە ايلە ۲۷۵ يكى اعضائىك داخل اولدىنى واسكى اعضائىك حصەلىرىنى يكىدن ۲۲,۵۱۰ روبلە تزييد ايتدكارى وسە صوكنندە بانقەنك اغضالىرى ۱,۱۳۲ كيشىيە وحصەلىرى ۲۳۹,۳۲۰ روبلەيە بالغ اولدىنى وبانقەنك اعضائىرىنە بونو اوزرىنە ۱,۱۹۸,۰۰۰ روبلەلىق قرەدى آچدىنى و ۱۹۱۳ سنەسندە بانقەنك معاملاتى اوتوزايكى مليون روبلەيە بالغ اولەرق ۱۹۱۲ سنەسى معاملاتندە برىچق مليون روبلە فضاە اولدىنى اكلاشلىمىدر. ۱۹۱۳ سنەسندە بواسلام بانقەسنىك واردات صافىيەسى ۳۴,۰۷۵ روبلەيە بالغ اولوب حصەدارانە يوزدە اون آلتى نىسبتندە حصە تەمىع توزىع ايدىلىمىدر. بواسلام بانقەسنىك مؤسس واغضالىرى كاملاً اسلام اولدىنى كىي مأمورلىرىنك دە قىم اعظمى اسلامىدر. بانقەنك مصارف ادارهسى ۱۸,۴۴۰ روبلەيە بالغ اولمىدر.

شمال :

منع مسكرات وشمخىيات — روسيەدە مسكراتە انىماك صوك درجە آرتدىغىندن طولايى اهانىنك احوال صحىه واقتصادىيەسنىك زيادەسيە بوزولمىقدە اولدىنى نهايت روسيە حكومتى طرفىدن نظر ناعتبارە آلمىمىدر. اخيراً نشر اولغان بر امرنامە امپراطورىدە سرخوشلىق اوكى آلمىسى خقندە تدابير مؤثرە اتخاڭى امر ايدىلىش وامرنامە مذكور روسيە اسلاملىرى وبالاخصە توركىستان اسلاملىرى طرفىدن كال اهميتلە تلقى اولونمىمىدر. بومناسبتە توركىستان شەرلرندە اسلاملىرى طرفىدن عمومى اجتماعلىر عقداولتوب امپراطورك امرنامەسى خقندە بيان ممنونيت ايدىلىمىدر. بوجاھدن اولىق اوزرە (انديجان) دە آخوند داملا خالق افندينىك تحت رياستندە جامع مدرستەسندە بيوك براجتماع عقد ايدىلوب،

باید رئیس میر علی و قاضی علا احمد جان و میلیونر میر کابل بای طرفندن تورکستان اسلاملی آرهننده کتواک منع انتشاری ختنده حرارتلی قطرلر ایراد ایدیلارک بو خصوصده بعض تدابیر اتخاذی ختنده یوزلرجه امضا ایله بر لایحه ترتیب ایدیلوب ، لایحه نك تورکستان وائ عمومیه تنقیدی قرارلاشدیرلشدر . تورکستان روسیه طرفندن استیلاسندن صکره مملکت مذکورہ معیوریت و اقتصاد جهتندن فوق العاده ترقی ایش ایدیه ، دیگر طرفندن کتول استعمالی و فحشیات ده صوک درجه ایلروله بشدی . روسیه حکومتی تورکستانده روسیه نك باشقه طرفلرندن کلن اسلاملره ملک آلتی منع ایتدیکی حالده اخلاجه غایت دوشکون اولان دیگر عناصره فوق العاده مساعدده ویردیکنندن تورکستان اسلاملرینک باشه اخلاقی بلالر طاری اولشدر .

اسلام قازاقلر آرهنده معارف — روسیه اردوسنک اک مهم عضوی اولان قزاق عاکرینک بر قسمی اسلامدر . اسلام قازاقلر (اورالسکی) و (اورنبورغ) جوارنده اولوب ، اورا اردولرینه داخلدرلر . عکرا لکده غایت کزیده خصائله مالک اولان بو عنصر معارف ایشنده مع التأسف پک چوق کریده بولنیور . (اورالسکی) اسلام قازاقلری احوالی ختنده تدقیقاتده بولنان بر ذاتک اعطا ایلدیکی معلوماته نظرأ اسلام قازاقلر آرهنده تعالیم و تدریسک اصول جدید ایلهمی ، یوقه اصول قدیمه ایلهمی اوله جنی نزاعی حالا دوام ایتکده در . طبیی اسکی طرزده موجود مکتبلردن بر فائده حاصل اولماقده و اصول جدید مکتبلی ایه اهلینک مخالفتنه بناء انتشار ایدما کده در . قیز مکتبلی ایه یوق دینه جک درجه ده آزدر . اسلام قازاقلر آرهنده لسان تدریس روسجه و مکتبلر دخی هم آز هم غیر منتظدر . چونکه بوکبی مکتبلره محلی دائره عکریه سی طرفندن باقیمقده اولدیغدن مکمل مکتبلر تأسیس ایدیلما مکنده و مقتدر معلملر جلب اولنما مکنده در . بناء علیه اسلام قازاق عاکری آرهنده جهالت شتله حکمرما اولوب روسلر ایله اک زیاده حال تماسده بولنان بو عنصرک ترقی ایدمه مهمی شایان تأسف بولنمقده در .

افغانستانده :

قمرلرک ممبرین — افغانستانده ساکن بئ پرست هندو قبائلک حال و طوری افغانستانده آسایش مملکت نقطه نظرندن هر زمان غایت مهم بر مسئله در . بر زمان حکومت افغانیه هندولره قارشى استعمال جبر مسلکینی تعقیب ایدرکن ، شیمدی آلره قارشى ملایمت و مدنیت پولیتیکه سی تعقیب ایتکه باشلامش و بوجه دن اولق اوزره (کابل) ده هندو اعلاینه مخصوص مکمل بر مکتب تأسیس ایلدیکی کبی مقتدر معلملر تعین و مکتبک عموم مصارف خزینة حکومت طرفندن در عهده ایدلشدرکه ، امیر حضرتلرینک احرا معارف ختنده کی مساعی والالرینی کوستریور .

بوم اسبته هندو لار طرفدن افغانستان ولی عهدی و معارف عمومی ناظمی (معین المظنة) به بر عریضه شکریه تقدیم ایدیلوب ختلرنده بیدریغ بویوربلان لطف معارف پروانه دن طولانی عرض تشکرات ایشلش و حکومت افغانیه نك مظهر اطف و عاطفتی اولان هندولرك اولاد و طنك اك صادق قوللری اوله جنى تأمین اولونمش ر .

ایران :

انگلتره منافع نفوذی — انگلیز سرمایه دارلریله انگلتره رجال سیاسیه سی بیتنده ایران منطقه نفوذی حقنده بوصوک کونلرده برچوق مذاکرات وقوع بولشدر . ۱۹۰۷ سنه سی معاهد امه سنك خطوط اساسیه سی تشکیل ایدن وادك هراجه تعیین ایتنی آرزو ایدن مالیون ایرتک بی طرف منطقه سنك ده انگلتره منطقه سنه علاوه و تشمین و بر صورتله اورالرده موجود اولان معادن ایله ثروت طبیعی دن استفاده ایتک حقنه مالک اولغه چالیشور . زیرا (کرمانشاه) ایله (بندر بوشیر) ده یکی کشف اولنان پترول معدنلری انگلیز زنکیلرنك نظر دقتلرنی جلب ایتشدر . سرمایه دارلرك نفوذ مادبسی آلتده بولنان انگلیز قایتیه سی هرحالده آنلری بمنون ایتک چاره لرینه توسل ایده جکدر . بناء علیه ایرکچ — حتی شمیدین — بومثله انگلیز پارلامنتوسنی اشغال ایده جکدر .

انگلتره خارجیه نظارتك لسان رسمیه سی اولان (تایم ر) غزته سی بو خصوصاته دائر برباش مقاله نشر ایدرك ، انگلتره نك ایرانده کی نفوذ منطقه سنك توسیجی لزومنی درمیان ایتشدر . احتمالکه بومثله اوزرینه یکیدن ایرانده ذیمدخل و علاقه دار اولان روسیه و انگلتره بیتنده دیگر برمقاوله نامه اعطای ایدیه جکدر . علی کل حال یوکدیشاه ایرانده بی طرف برمنطقه قایمحق و مملکت سیاناً نفوذلیلر آره سنده مسالمتکارانه بر صورتده تقسیم ایدیه جکدر . . یازیق !

آذربایجانلیرك شیطانی — طهرانده اجرای تجارت و صنعت ایدن ایکی یوز الی اوج آذربایجانلی ایران قایتیه سنه براستدا تقدیم ایدوب تبریزده کی وطنداشلرینك ، والی شجاع الدوله نك مظالم و تعدیات آلتنده ازلکده اولدقلرندن و یوکبی احوالک بالطبع انلرده طولایسیاه سرایت ایتدیکندن شکایت ایدرك ، تبریزده کی فتالمره خاتمه چکبلوب ، تبریزلیرك وضعیت حقیقه لرینك تعیننی طلب ایتشدر .